

MONTSERRAT GUIBERNAU

La societat catalana es troba en un moment de canvi i, fins ara, no hi ha consens sobre "com" tirar endavant i "cap a on" cal desenvolupar el catalanisme. Arreu del món, el reforçament de l'estat nació, l'impacte del neoliberalisme, les tensions i canvis provocats per la globalització, les revolucions tecnològiques, així com la consolidació i propera ampliació de la Unió Europea ens afecten.

Darrerament, la transformació i consolidació d'una nova identitat espanyola, basada en una idea d'Espanya democràtica, secular, moderna, industrialitzada i proeuropea, contrasta amb el ressorgiment de rèmores del passat, com la passió pel centralisme i el predomini d'un castellanisme conservador i tancat.

A Catalunya es respira la sensació de final d'etapa. S'ha esgotat una versió del catalanisme molt valuosa, però principalment pensada per oposar-se al franquisme, i s'imposa la necessitat d'un relleu generacional. Què cal fer? Primer, cal identificar els principals reptes amb què s'enfronta la societat catalana i el catalanisme que aspira a representar-la.

Segon, cal construir un catalanisme cosmopolita.

Però comencem pels reptes, que al meu parer són:

1.-Aconseguir un finançament autonòmic suficient. Aquest punt és bàsic ja que condiciona la capacitat d'acció del govern de la Generalitat, impedeix el ple funcionament de les institucions autònòmiques i limita la qualitat de vida i el benestar, dels quals gaudeixen tots els ciutadans de Catalunya. Un problema afegit deriva de la incidència, indirecta però real, d'un finançament fins ara insuficient i, per tant, d'uns serveis públics deficitaris, la qual cosa, sens dubte, afecta la construcció i l'enfortiment de vincles d'identificació entre els ciutadans i les institucions que els representen.

2.-Superar la manca de reconeixement cultural i polític de la nació catalana. Catalunya no és reconeguda com a nació, ni dins d'Espanya, ni a la Unió Europea, ni per descomptat en l'àmbit internacional. Com a conseqüència d'això, Catalunya no té reconeguts ni els drets culturals, ni els polítics, ni els legals, ni els econòmics que li corresponen com a nació, tot i que els partits polítics principals d'origen català la defineixen com a tal. Aquesta situació limita la societat catalana, la condemna a la dependència i fins a un cert punt li impedeix decidir sobre el futur. Una altra forma de limitació deriva de la

"No es pot demanar a una nació que lluita per sobreviure o per desenvolupar-se culturalment i políticament que es declari cosmopolita (kosmos polites), simplement perquè, per poder-ho fer, aquesta nació ha de ser lliure"

situació d'inferioritat i de l'exclusió automàtica experimentada per Catalunya, perquè els seus representants no tenen ni veu ni vot en els fòrums internacionals, com per exemple, la UE, l'ONU o l'OTAN.

3.-Avançar en l'ús de les noves tecnologies sense perdre la identitat i sense accentuar les diferències socials. A hores d'ara som testimonis del ràpid desenvolupament de noves tecnologies, que sistemàticament negligeixen l'ús del català i que requereixen un nivell bo d'anglès per utilitzar-les. Aquestes noves tecnologies no estan a l'abast de tothom, generalment només un nombre limitat de persones de classe mitjana i alta hi tenen accés, i mentre per una banda amenacen de contribuir a arraconar les cultures minoritàries, per l'altra accentuen les divisions socials.

4.-Aconseguir les competències i recursos adequats per regular i acollir el nombre creixent d'immigrants, legals o no, que arriben a Catalunya.

En l'actualitat, la Generalitat no té els recursos suficients per acollir els immigrants, controlar-ne el nombre i formular polítiques que afavoreixin la seva integració social i econòmica al país, fet que pot tenir conseqüències nefastes per als mateixos immigrants i per a la societat catalana.

5.-Avançar, amb decisió, en el desenvolupament de la cultura i de la llengua catalanes des del respecte a la diferència. Aquest avenç hauria d'estimular i dinamitzar una producció cultural catalana de qualitat, que fos assequible al gruix de la població i que contribuís al desenvolupament personal i creatiu de tots els ciutadans de Catalunya. En aquest context, caldria atorgar una atenció molt especial als continguts i condicions en què es porta a terme l'ensenyament a Catalunya, en tots els àmbits, tant en el sector públic com en el privat.

El nombre de reptes mencionats no és exhaustiu, però em sembla important acotar el terreny i prioritzar aquestes qüestions que requereixen una atenció urgent i continuada. Les propostes per superar aquests reptes són també limitades, tot i que cadascuna requereix un desenvolupament minuciós. Per fer-les possibles és imprescindible un acord transversal entre les forces polítiques de tradició catalanista. És a dir, resulta imprescindible una dosi de generositat i visió de futur

cosmopolita

"Catalunya no té reconeguts ni els drets culturals, ni els polítics, ni els legals, ni els econòmics que li corresponen com a nació."

suficients per situar els interessos de la societat catalana per damunt dels interessos de partit. Els punts mínims sobre els quals s'hauria de centrar aquest acord transversal són:

- 1.-Proposta d'un model de finançament suficient i just per Catalunya.
- 2.-Reconeixement de l'estatus de Catalunya com a nació. Fet que hauria de quedar reflectit en la Constitució espanyola i en l'Estatut d'Autonomia.
- 3.-Ampliació de l'autogovern català en el marc d'una Espanya que es reconeix com a plurinacional, plurilingüe i pluricultural.
- 4.-Acceptació de Catalunya com a circumscripció electoral europea, i del dret i el deure dels representants del govern català d'intervenir en els òrgans de decisió de més alt nivell de la Unió Europea, sempre que es tractin qüestions que concierneixin directament el país.
- 5.-Acord per a la promoció de la cultura i la llengua catalanes a Catalunya, l'estat espanyol i la Unió Europea, utilitzant tots els recursos autonòmics, estatals i europeus que calguin.

Però cal anar més enllà de les mesures concretes i desenvolupar els principis i els valors que han de definir el catalanisme en un món globalitzat. El cosmopolitisme, és a dir, la ciutadania mundial lliure de prejudicis nacionals, només es pot exercir si es donen les condicions següents: l'establiment de constitucions democràtiques en tots els estats; el predomini de la democràcia i el diàleg en les relacions internacionals —que inclouria l'establiment d'una Constitució Civil Internacional i d'un Tribunal de Justícia Internacional—; i la promulgació d'un Dret cosmopolita.

Però no es pot demanar a una nació que lluita per sobreviure o per desenvolupar-se culturalment i políticament que es declari cosmopolita (*kosmos polites*), simplement perquè, per poder-ho fer, aquesta nació ha de ser lliure, i això no és possible mentre hi hagi estats que no li reconeixin el dret a existir o a formar part d'aquest "cosmos". El que sí que s'ha d'exigir a totes les nacions, amb estat o sense, és la voluntat de treballar pel cosmopolitisme, per això el catalanisme ha d'esdevenir cosmopolita.

El catalanisme cosmopolita és democràtic i socialment progressista, defensa el dret de la nació a existir i a desenvolupar-se des del respecte a la diferència, vetlla per augmentar el benestar de tots els ciutadans, i per incrementar la seva moralitat des de la consciència de formar part d'un món interdependent —globalitzat— envers el que proclama una actitud de solidaritat i diàleg.

El nacionalisme democràtic és legítim i defensa el dret de la nació a existir i a desenvolupar-se des del respecte de la diferència, el rebuig de la pròpia expansió territorial i el propòsit d'augmentar la moralitat dels seus ciutadans. Únicament a través del compromís amb aquests principis el nacionalisme democràtic esdevé cosmopolita. Ras i curt, per mitjà de la cura i de l'estimació de la pròpia pàtria, hom esdevé ciutadà del món.

En aquest sentit, la societat catalana, i en particular les institucions, els polítics, els intel·lectuals i els empresaris tenen el deure moral de treballar per la construcció d'un país democràtic, obert, i de fomentar els valors cívics que afavoreixin la cohesió i l'harmonia social.

Per això cal generositat, coratge i, sovint, anar a contracorrent en un entorn polític amarat d'intolerància i arrogància en les actituds, parapetat darrere el poder militar i econòmic per legitimar les pròpies accions, que utilitza els mots pertinents però que els buida de contingut en tergiversar-ne el significat. Un llenguatge que, com pell d'ovella, amaga l'urpa ferotge del llop.

La tasca del catalanisme cosmopolita ha de ser tirar endavant el país i contribuir al benestar social dels ciutadans des de l'eficiència, la responsabilitat i la transparència en la gestió, i també mitjançant la promoció de valors ètics que promocienin el desenvolupament de la societat catalana i de les persones que la formen. El catalanisme no ha de ser ni un *modus vivendi*, ni una excusa per la inacció política, ni un motiu per mantenir o generar desigualtats socials, sinó una eina per a la integració social i la regeneració cultural, ètica i política del país.

Montserrat Guibernau és doctora en teoria social i política per la Universitat de Cambridge. Autora de 'Nacionalisme català' (Pòrtic, 2002); 'Nacions sense Estat' (Columna, 1999); i 'Nacionalismes' (Proa, 1997).